

Analytické zhodnotenie vývoja cien výrobných materiálov - závery

- Nepredvídateľnosť vývoja a výrazného nárastu cien vybraných materiálov (komodít) bola dokázaná [analýzou](#) Ústavom súdneho znelectva STU v Bratislave (Stavebná fakulta), ktorá bola vytvorená na účely tvorby metodického pokynu č. 27/2022 pre prebiehajúce stavby.
- Vypracovaná analýza odborne zhodnotila a odôvodnila nárast cien komodít (materiálov) v porovnaní s prechádzajúcimi obdobiami a definovala príčiny zistených zmien a výkyvov cien.
- Zo záverov analýzy vyplýva, že súčasný nárast trhových cien komodít (materiálov) je neočakávaný a nestabilný cenový vývoj na trhoch s niektorými komoditami patrí medzi nepredvídateľné okolnosti.
- Analýza bola vládou SR [vzatá na vedomie](#) dňa 13.07.2022.
- Vzhľadom na to, že cenové indexy ukazovateľa „*Indexy cien priemyselných výrobcov podľa SK NACE Rev. 2 (2015=100) - spolu - štvrťročne [sp2058qs]*“ (ďalej len „ukazovateľ“¹) sú zostavené z cenových indexov konkrétnych materiálov v členení podľa CPA² zaradených do odvetví priemyselných výrob v členení podľa SK NACE Rev. 2³, je možné prijať tvrdenie, že nepredvídateľnosť vývoja cenového indexu ukazovateľa je odôvodnená potvrdenou nepredvídateľnosťou vývoja jednotlivých materiálov, z ktorých sa ukazovateľ skladá a je počítaný.
- Tvrdenie je zároveň odôvodnené a podložené aj dátovou a grafickou analýzou ukazovateľa (Graf 1), z ktorej vyplýva, že reálny vývoj (bordová krivka) cenového indexu bol výrazne odlišný od prognózovaného aj s prihliadnutím na variabilitu prognózy a jej intervaly spoľahlivosti pri predpovedi vývoja.
- Vzhľadom na predchádzajúci vývoj a variabilitu dát je tento vývoj nepredpokladaný a výrazne vyšší ako v predchádzajúcich kvartáloch.
- Dátová a grafická analýza je zostavená na základe reálnych údajov ukazovateľa vydávaných Štatistickým úradom SR (zelená a bordová krivka).
- Údaje sú doplnené o prognózovaný vývoj (sivé krivky) za kvartály 2021_Q1 až 2022_Q3 na základe interpolácie použitím priemeru (predchádzajúceho vývoja od 2009_Q1) a intervaly spoľahlivosti (95%) pre prognózu.
- Pre zobrazenie odlišnosti prognózovania a reálnych údajov sú reálne údaje za obdobie 2021_Q1 až 2022_Q3 vyznačené bordovou farbou.

¹ Ukazovateľ ŠÚ SR, Indexy cien priemyselných výrobcov podľa SK NACE Rev. 2 (2015=100) - spolu - štvrťročne [sp2058qs]: https://datacube.statistics.sk/#!/view/sk/VBD_SLOVSTAT/sp2058qs/v_sp2058qs_00_00_00_sk

² Štatistická klasifikácia produktov podľa činností (CPA) 2015:

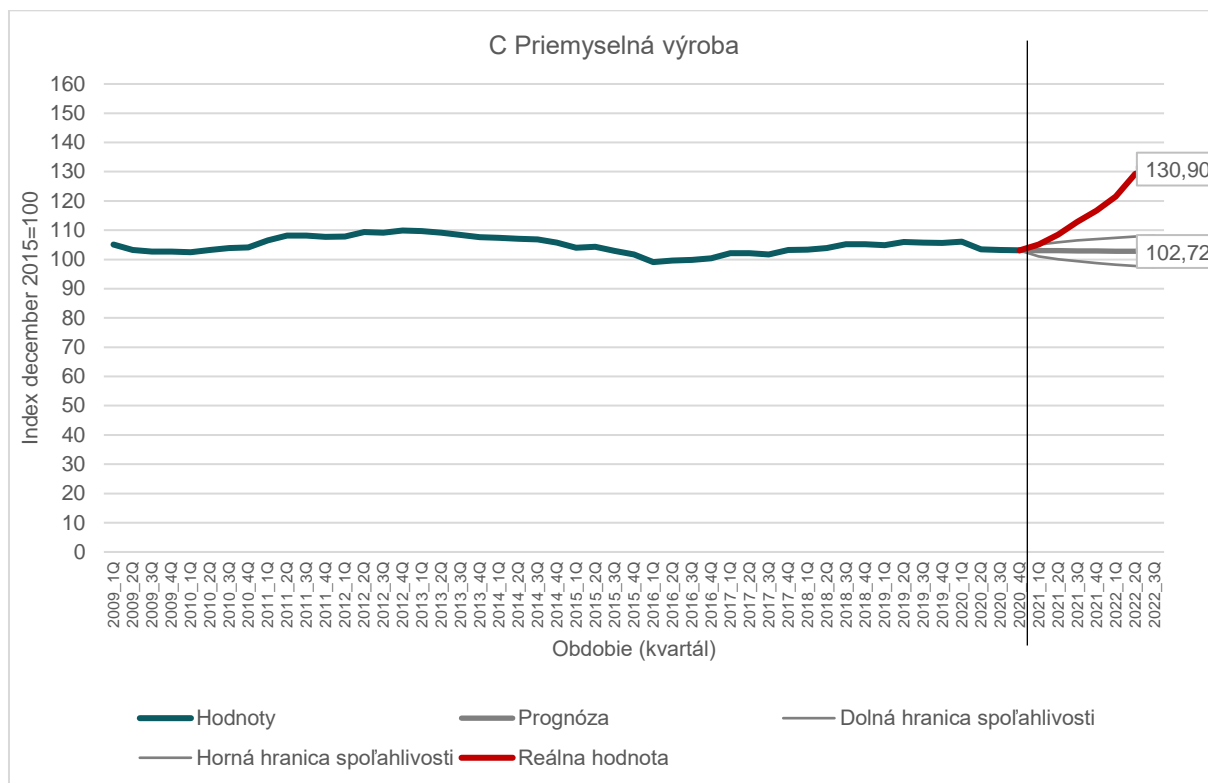
https://slovak.statistics.sk/wps/portal/!ut/p/z1/jZBBb4JAEIV_Sw8cuzM46K69LRxk1SZASsC9NGgQSVwWuC1_v9T00Cbt1rnN5Hvz8h5oKEF31XvbVLbtu-o87Tu9eE25EmHoS8TnTYSKVJyGMvNRzqG4AdFKXgHflortao5Kxnm2TIIQEuh79PjHSLxP7wC0-30B2mmhgi_AfE_kzXodm_YeDAMmZjRdCU_CPiSuE-fHctuT6IBPdTHEggH9jZM1Z-svVyfPPRwHEfW9H1zrtmhNx7-Jjn1VwvITxJ2Uzv8W7Y4CIFIiyTfJC-ENLvV5wQuJs9LbBNTCCse04cPbc-u4w!!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3032

³ Štatistická klasifikácia ekonomických činností SK NACE Rev. 2:

https://slovak.statistics.sk/wps/portal/!ut/p/z1/jZBBb4JAEIV_Sw8cuzM46K69LRxk1SZASsC9NGgQSVwWuC1_v9T00Cbt1rnN5Hvz8h5oKEF31XvbVLbtu-o87Tu9eE25EmHoS8TnTYSKVJyGMvNRzqG4AdFKXgHflortao5Kxnm2TIIQEuh79PjHSLxP7wC0-30B2mmhgi_AfE_kzXodm_YeDAMmZjRdCU_CPiSuE-fHctuT6IBPdTHEggH9jZM1Z-svVyfPPRwHEfW9H1zrtmhNx7-Jjn1VwvITxJ2Uzv8W7Y4CIFIiyTfJC-ENLvV5wQuJs9LbBNTCCse04cPbc-u4w!!/#Z7_Q7I8BB1A00HCB0IR6PUKPT3032

- Odlišnosť a nepredvídateľnosť znázorňuje aj Tabuľka 1, na základe ktorej je tiež možné vidieť výrazne odlišné štatistické hodnoty v prípade rozdelenia údajov ukazovateľa na obdobia.

Graf 1: Grafická analýza vývoja NACE kódu „C Priemyselná výroba „

Zdroj: údaje ŠÚ SR, spracovanie IDP

Tabuľka 1: Štatistické hodnoty na základe období: NACE kód „C Priemyselná výroba“

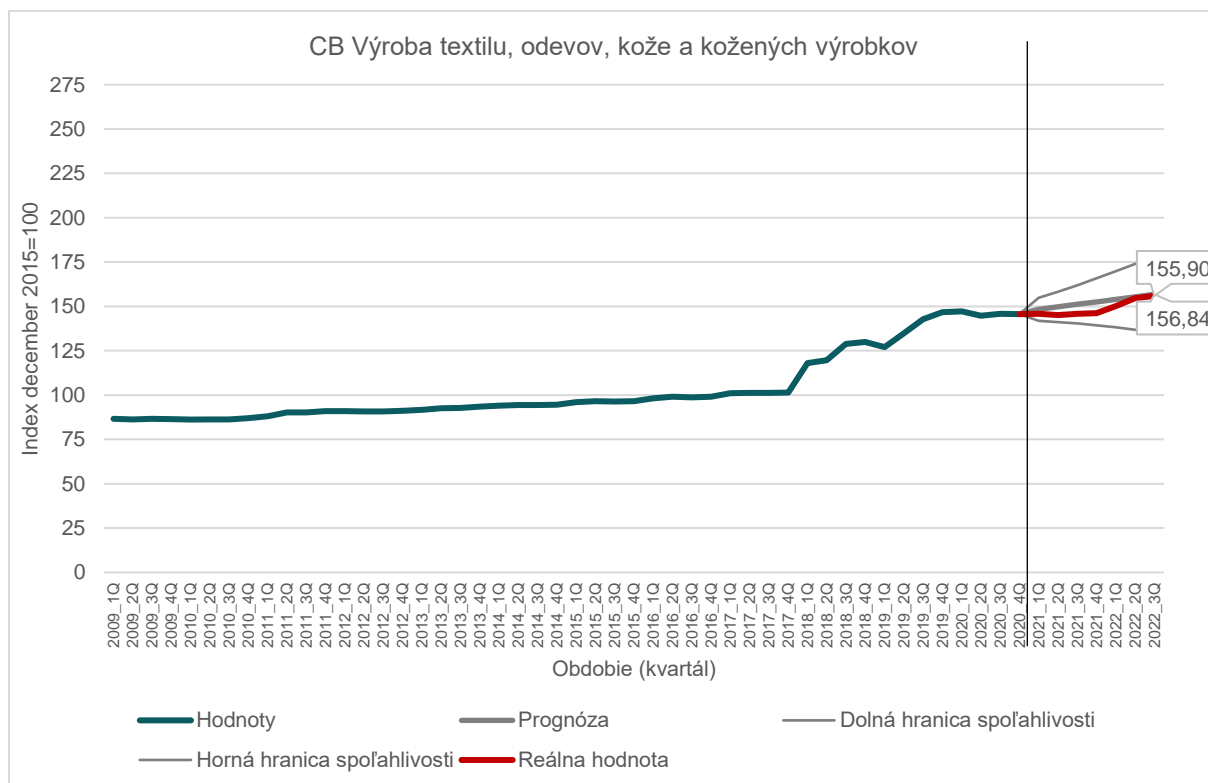
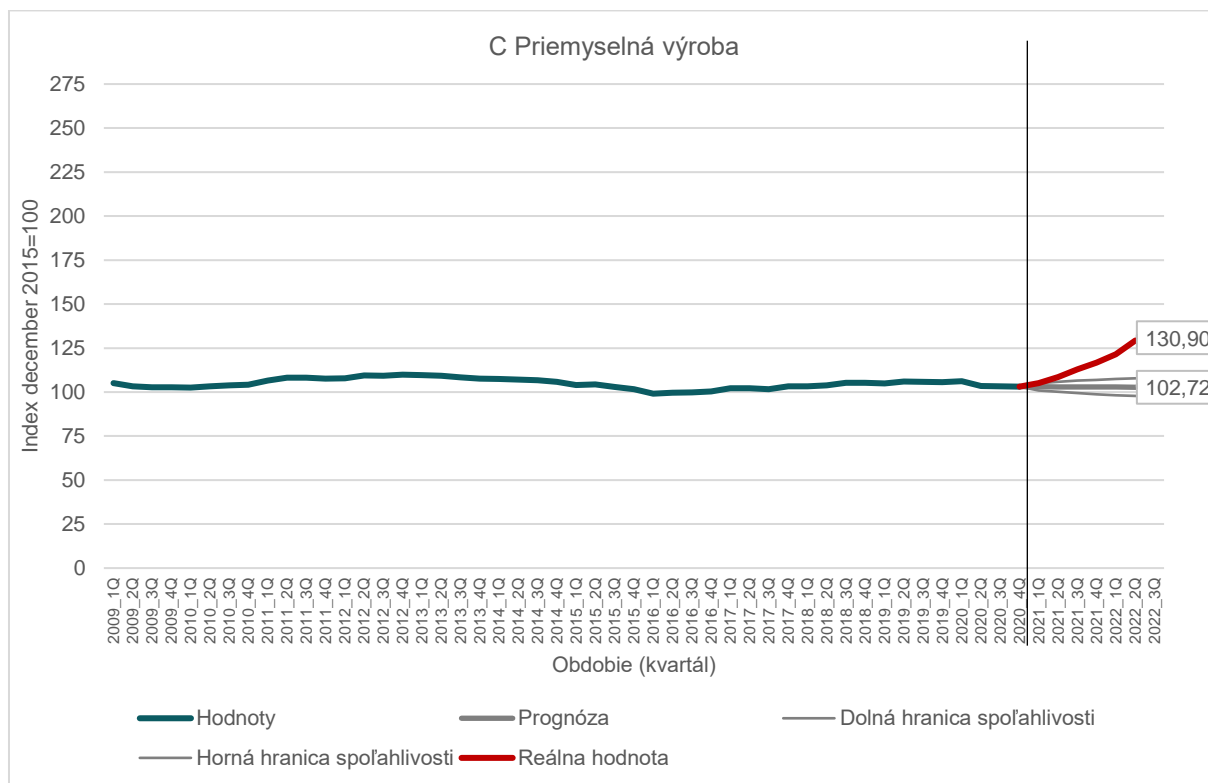
Obdobie	Maximálna hodnota	Minimálna hodnota	Priemerná hodnota	Medián	Priemerné tempo rastu	Štandardná odchýlka
2009_Q1 až 2020_Q4	109,9	99,1	104,9	104,6	-0,04%	2,8
2021_Q1 až 2022_Q3	130,9	105,1	117,8	116,7	3,48%	9,9

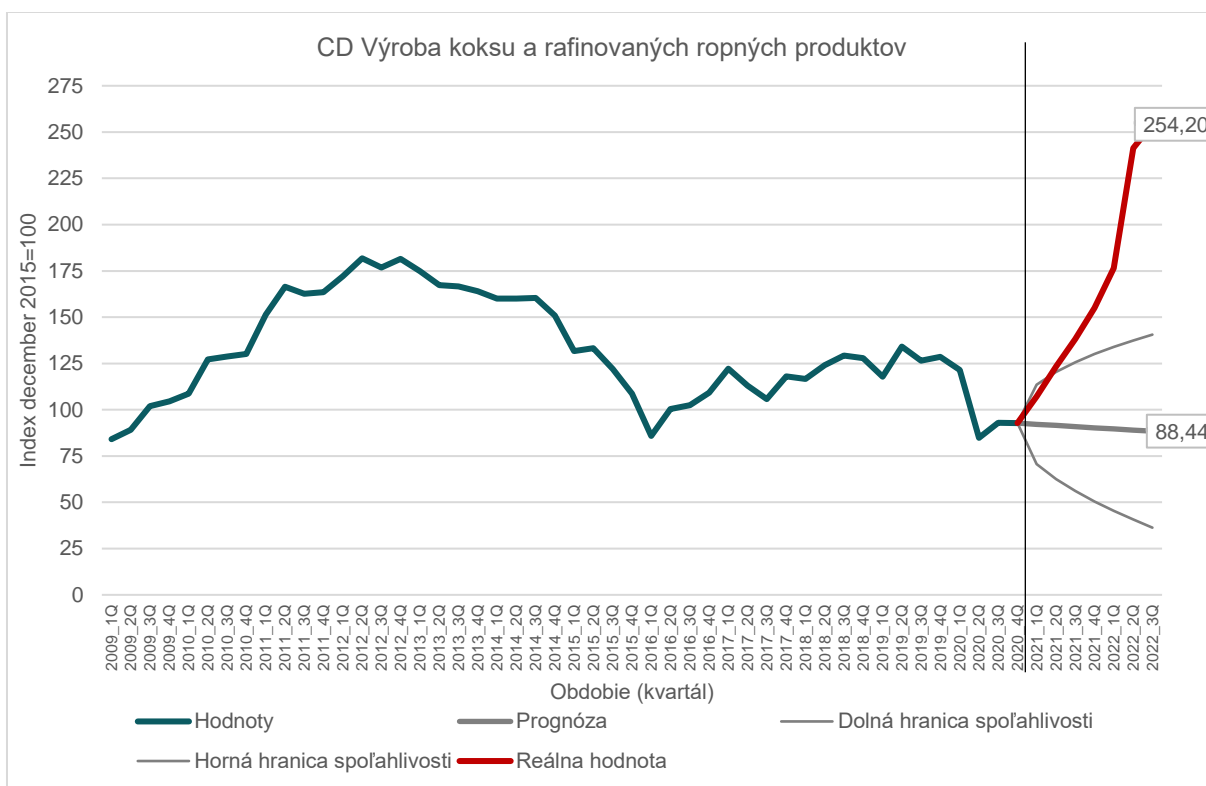
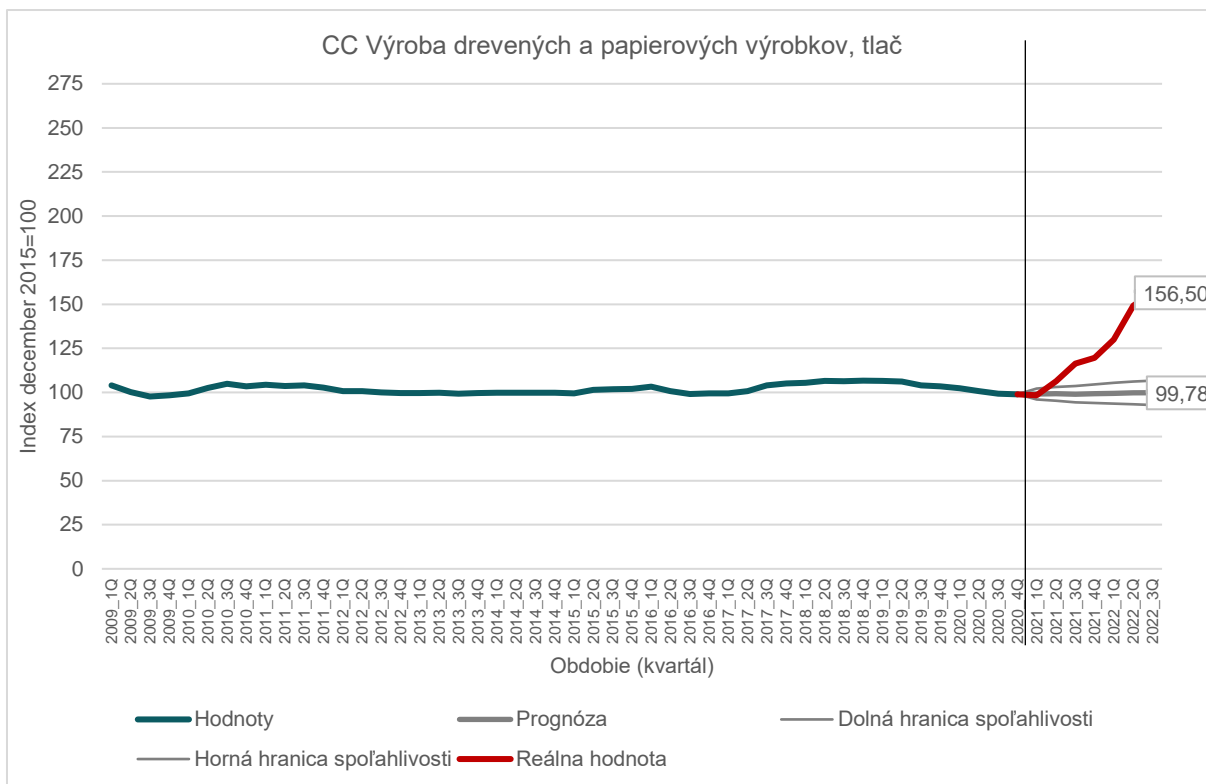
Zdroj: údaje ŠÚ SR, spracovanie IDP

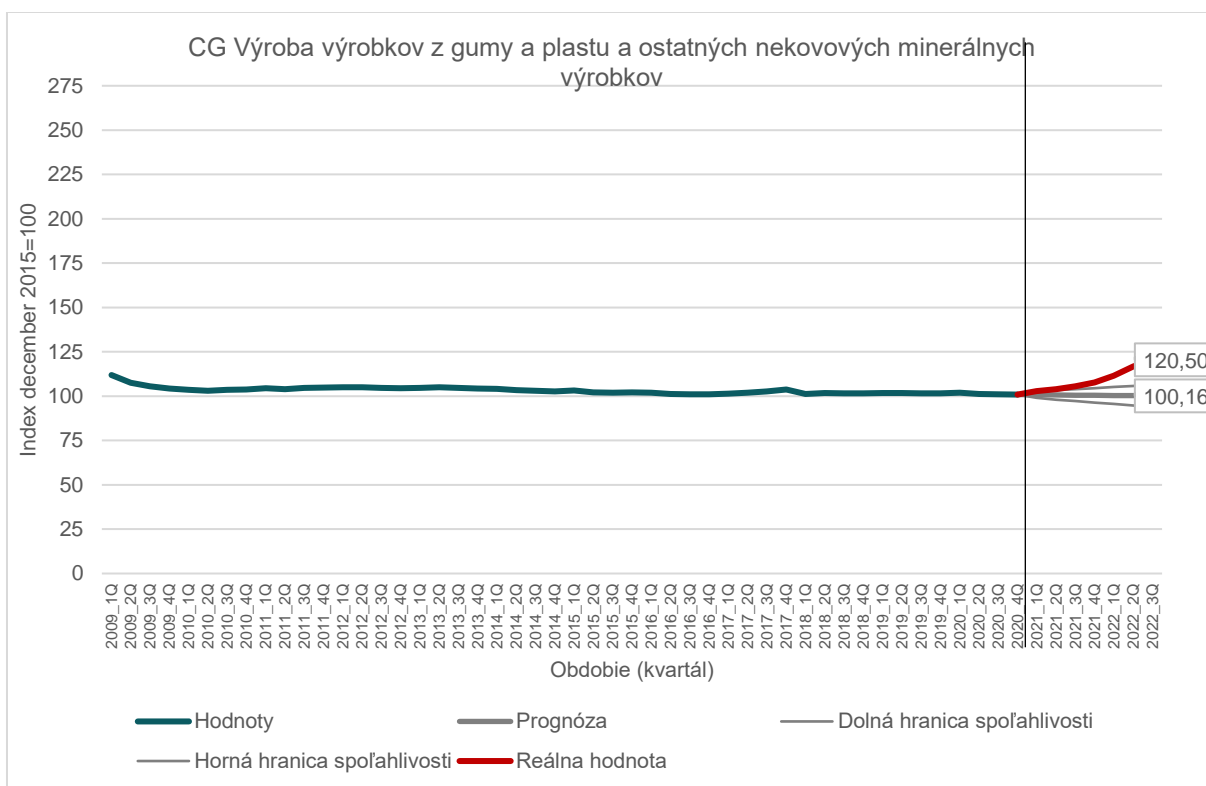
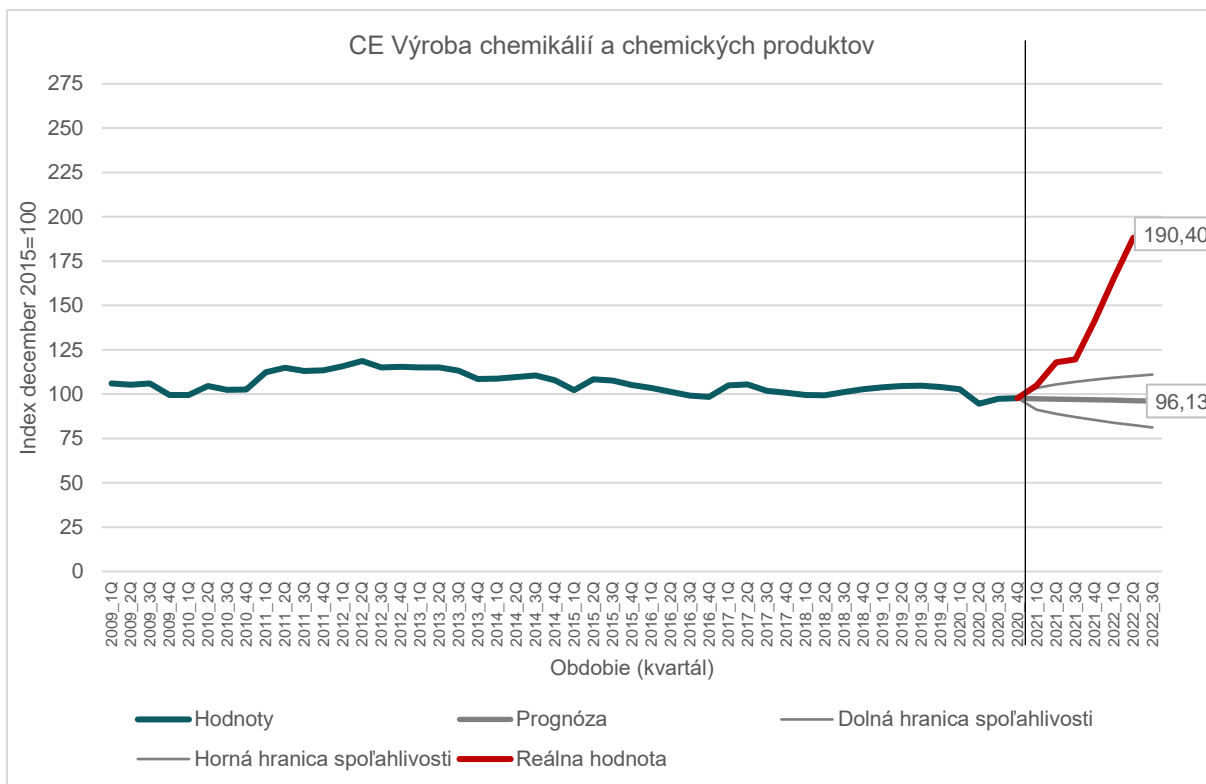
Prílohy:

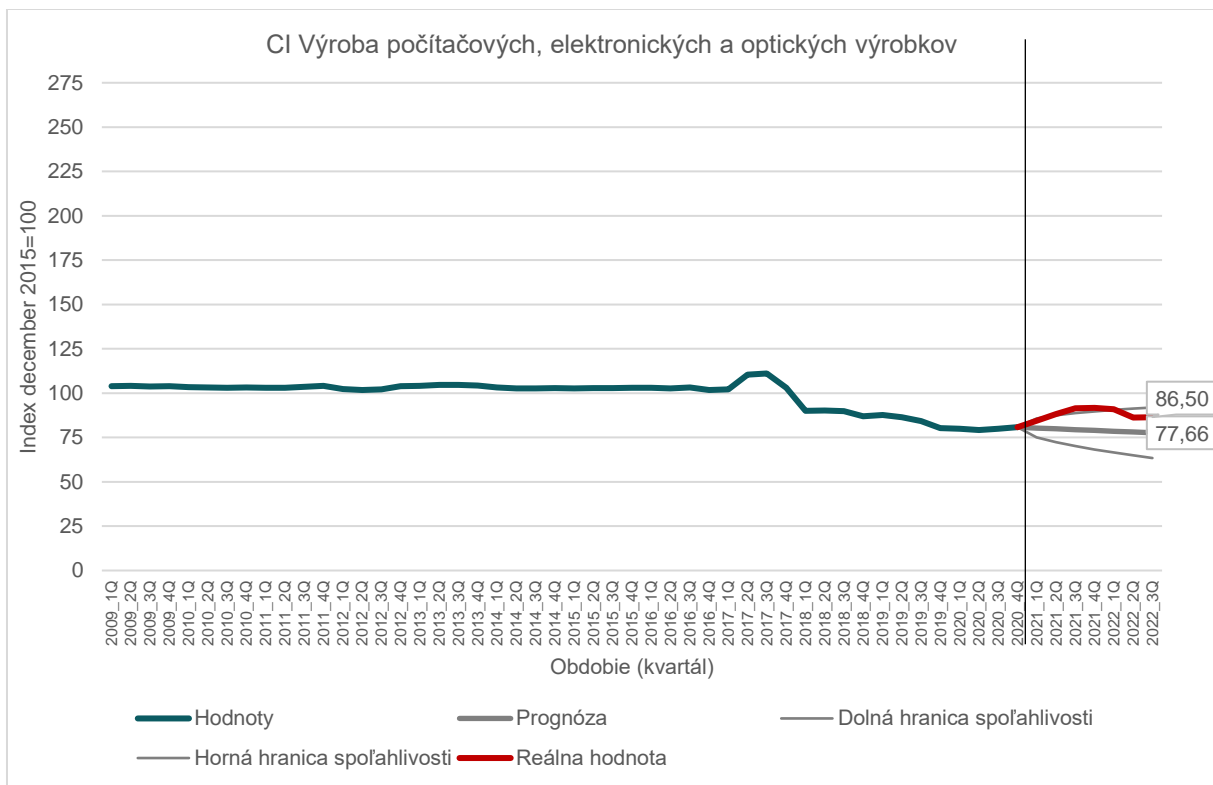
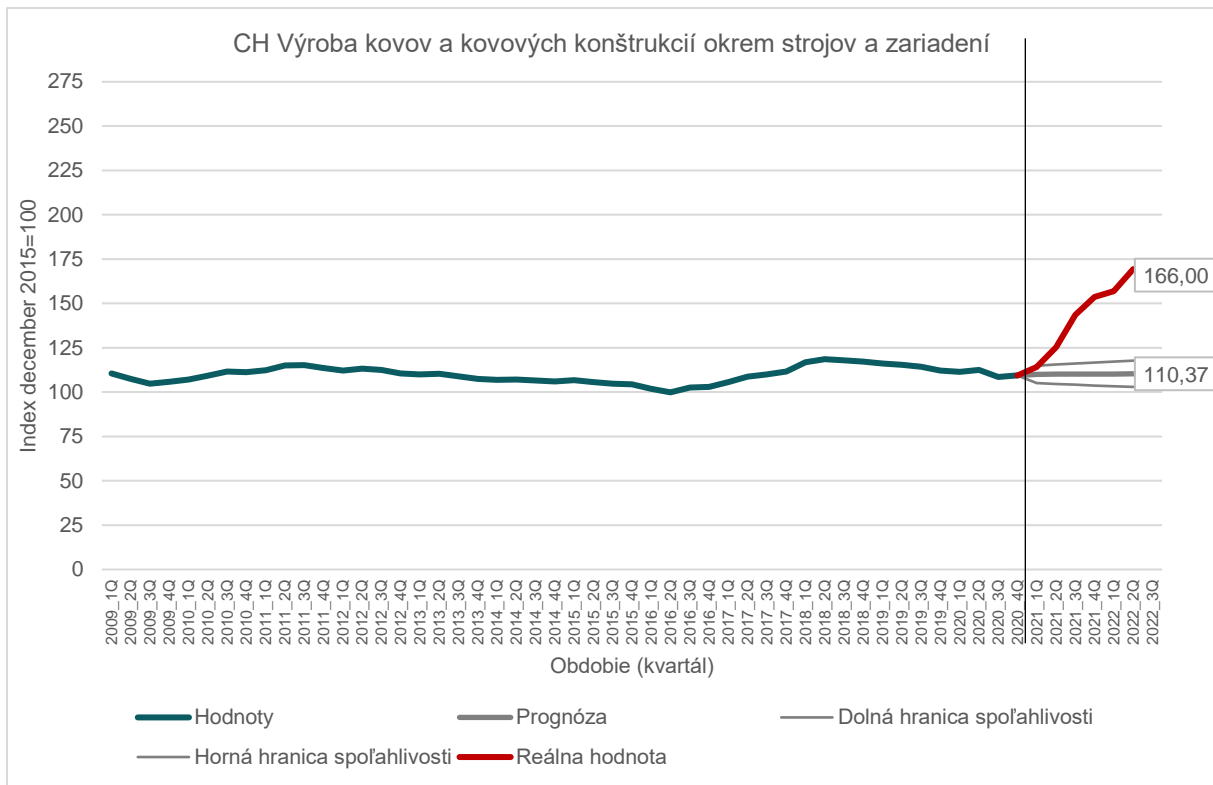
INDEXY CIEN PRIEMYSELNÝCH VÝROBCOV PODĽA SKNACE, CPA:

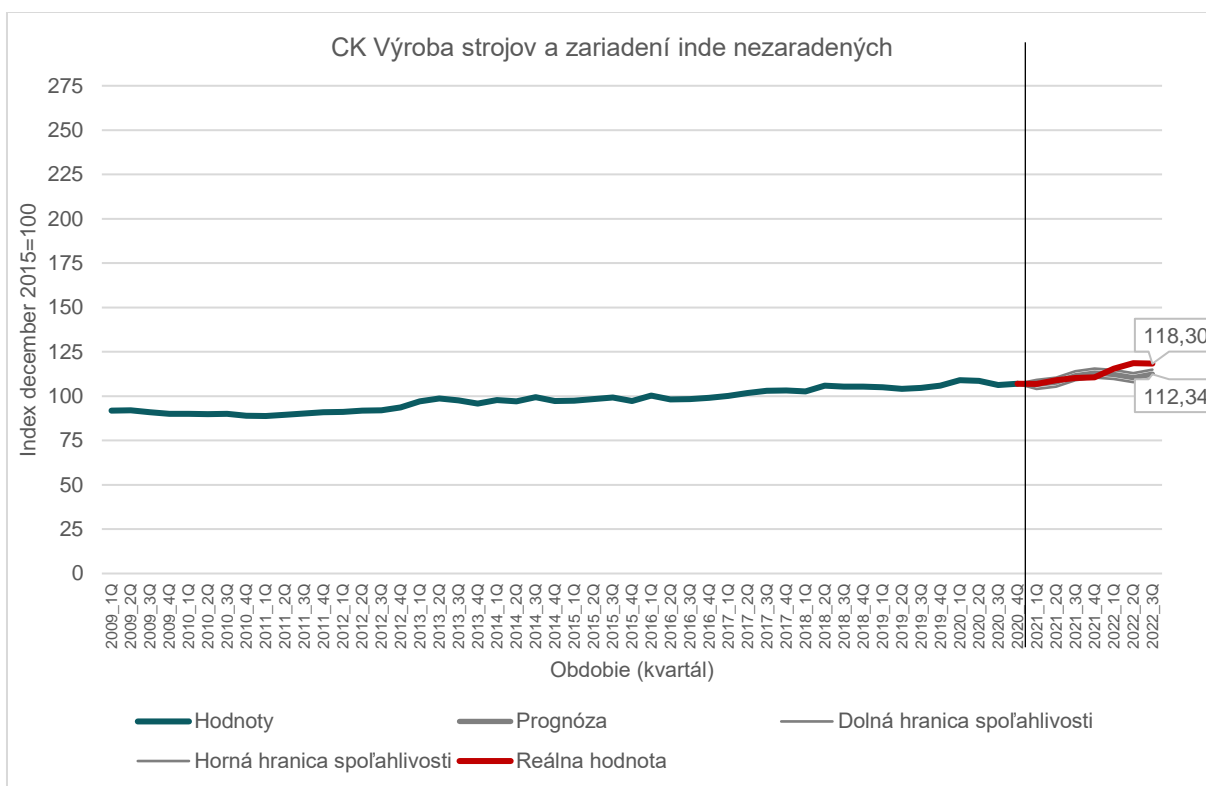
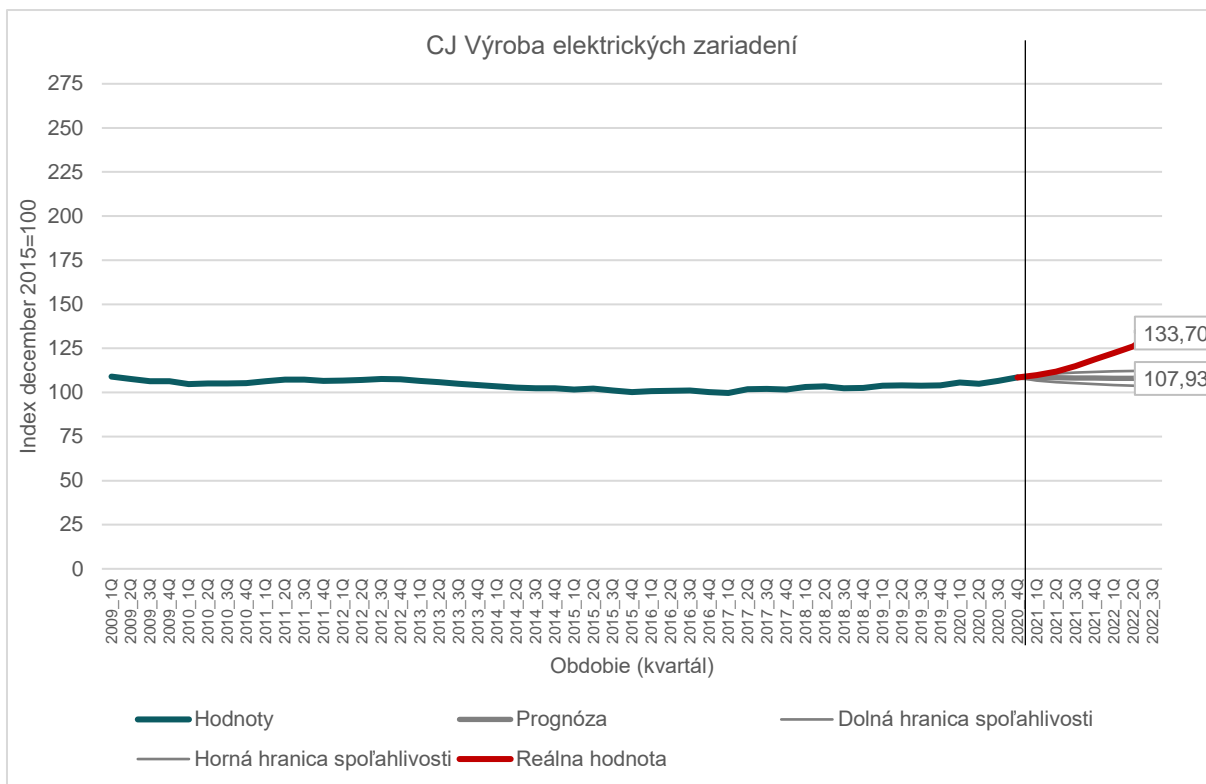
tuzemsko bez spotrebnej dane: upravené koeficientami (prepočtovými mostíkmi) na štruktúru novej váhovej schémy

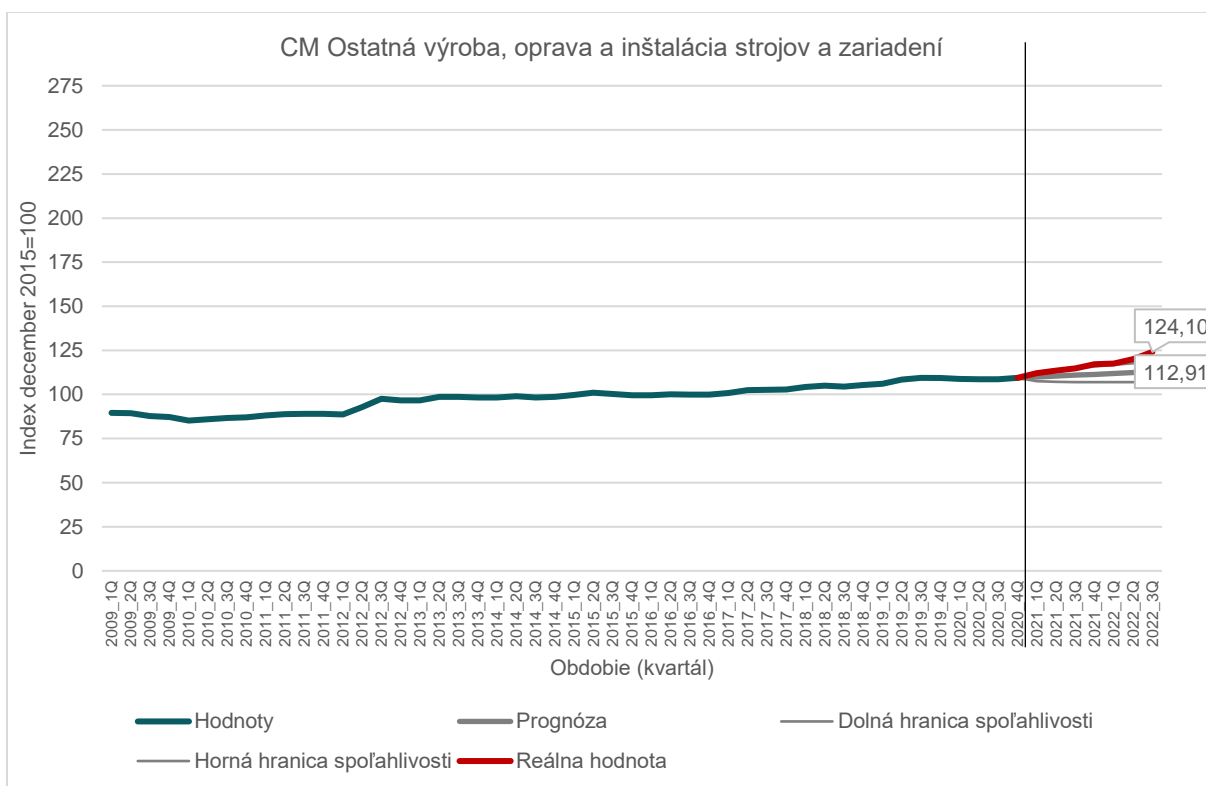
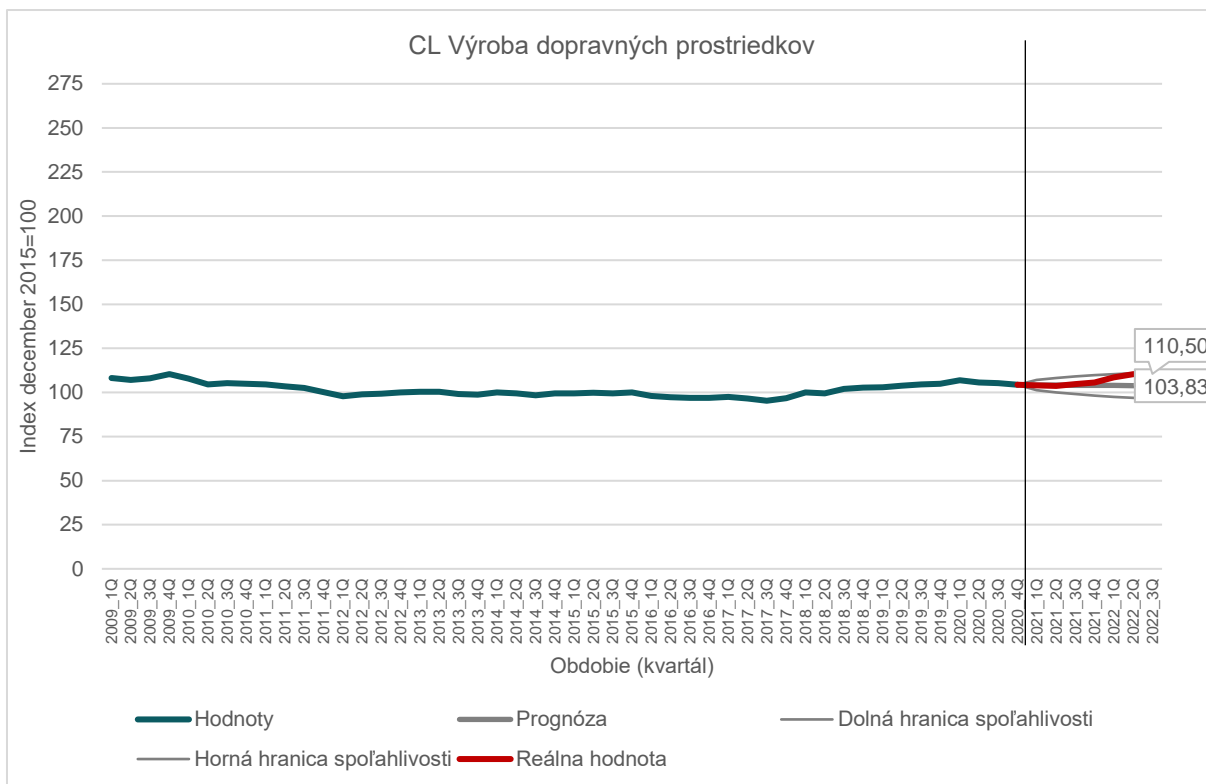

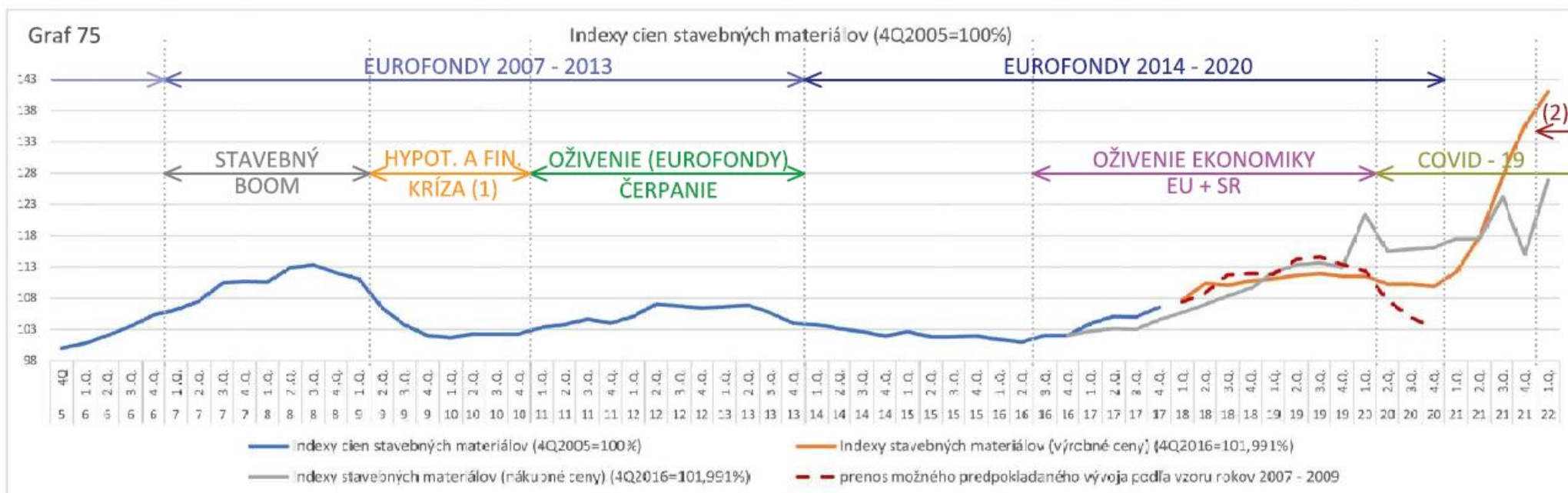
Zdroj údajov: ŠÚ SR, spracované IDP

Pozn.: Indexy cien priemyselných výrobcov podľa SK NACE Rev. 2 (2015=100) - spolu - štvrťročne [sp2058qs]

Záver a grafický výstup analýzy „Vývoj cien vybraných komodít a ich dôvody“ vypracovanej Ústavom súdneho znelectva Slovenskej technickej univerzity v Bratislave (Stavebná fakulta):

- Predmetom analýzy bolo zdôvodnenie príčinných súvislostí a skutočností výrazného nárastu cien (výkyvu) vybraných komodít s odôvodnením a určením, v akej miere daná skutočnosť vplývala na ceny. Ide o vypracovanie analýzy, ktorá mala za cieľ odborne zhodnotiť a odôvodniť nárast cien komodít v porovnaní s prechádzajúcimi obdobiami a definovanie príčin zistených zmien a výkyvov cien.
- Všeobecné metodické usmernenie Úradu pre verejné obstarávanie bolo prijaté v máji 2022 na základe súčasných mimoriadnych udalostí, ktorými sú:
 - situácia vyvolaná ochorením COVID-19,
 - situácia vyvolaná vojnovým konfliktom medzi Ruskou federáciou a Ukrajinou,
 - v nadväznosti na vyššie uvedené aj aktuálny (nestabilný / negatívny) cenový vývoj na trhoch s niektorými komoditami.
- Z uvedeného dôvodu smerujú na úrad požiadavky na usmernenie k možnosti zmeny zmlúv, ktoré sú výsledkom verejného obstarávania podľa § 18 Zákona o verejnom obstarávaní (ďalej len ZVO), konkrétnejšie k možnosti zmeny zmlúv podľa ust. § 18 ods. 1 písm. c) ZVO.
- Podľa § 18 ods. 1 písm. c) ZVO, zmluvu, rámcovú dohodu alebo koncesnú zmluvu možno zmeniť počas jej trvania bez nového verejného obstarávania, ak potreba zmeny vyplynula z okolností, ktoré verejný obstarávateľ alebo obstarávateľ nemohol pri vynaložení náležitej starostlivosti predvídať a zmenou sa nemení charakter zmluvy, rámcovej dohody alebo koncesnej zmluvy.
- Svetové krízy v 21. storočí mali vplyv na rast cien vybraných komodít, cien stavebných prác a materiálov. Vychádzajúc z analýzy priebehu cien stavebných materiálov v období rokov 2005 – 2022 je možné konštatovať, že na tento vývoj má výrazný vplyv rozvoj investícií a ekonomiky a na druhej strane ekonomické, hospodárske a finančné krízy.
- Verejní obstarávatelia sú konfrontovaní s vonkajšími okolnosťami spôsobenými práve týmito mimoriadnymi udalosťami. Vzniknutá situácia má vplyv na verejné zákazky – na potrebu zmeny zmluvnej ceny dohodnutej v zmluvách o dielo. Je jasne preukázaná príčinná súvislosť medzi skúmanými okolnosťami a potrebou zmeniť zmluvu počas jej trvania.
- Na základe analýzy vývoja cien stavebných materiálov za obdobie rokov 2005 – 2022, resp. 2017 – 2022 je možné konštatovať, že došlo k objektívnemu navýšeniu trhových cien stavebných materiálov, vo veľkej miere o výrazné navýšenie cien. Vychádzajúc z analýzy je rovnako možné konštatovať, že verejní obstarávatelia môžu preukázať potrebu zmeniť zmluvu o dielo (v časti cena diela) počas jej trvania uzatvorením dodatkov v dôsledku vplyvov skúmaných okolností.
- Pri porovnávaní vývoja cien stavebných materiálov pred ekonomickou a finančnou krízou v rokoch 2008 – 2009 a po nej a vývoja cien pred pandémiou a počas nej (je to zrejmé z grafu uvedeného nižšie) v rokoch 2019 – 2022, konštatujeme, že súčasné mimoriadne udalosti patria medzi nepredvídateľné okolnosti.
- Analýza bola vládou SR [vzatá na vedomie](#) dňa 13.07.2022

Graf 2: grafický výstup analýzy „Vývoj cien vybraných komodít a ich dôvody“

(1) - HYPOTEKÁRNA A FINANČNÁ KRÍZA (2) - VOJNA, UKRAJINA - RUSKO

Zdroj: Ústav súdneho zneactva Slovenskej technickej univerzity v Bratislave